

CVIČENÍ K PŘEDMĚTU NMAG336 ÚVOD DO TEORIE KATEGORIÍ

4. CVIČENÍ / 21. DUBNA 2023

Úloha 4.1. *Bud' A , resp. B , kosoučin dvou kopií Abelovy grupy $\mathbb{Z}_2$ v kategorii $\mathbf{Ab}$ Abelových grup, resp. v kategorii $\mathbf{Grp}$ grup. Ukažte, že $A \simeq \mathbb{Z}_2 \oplus \mathbb{Z}_2$, a že grupa B je nekonečná.*

Úloha 4.2. *V kategorii $\mathbf{Ab}$ Abelových grup najděte ekvalizér a koekvalizér homomorfismů*

$$f: \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}_{60}$$
$$a \mapsto 6a \pmod{60}$$

a

$$g: \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}_{60}$$
$$a \mapsto 10a \pmod{60}$$

Úloha 4.3. *Bud' p pevně zvolené prvočíslo. Pro přirozená čísla $n \leq m$ uvažme homomorfismus*

$$f_{m,n}: \mathbb{Z}_{p^m} \rightarrow \mathbb{Z}_{p^n}$$
$$a \mapsto p^{n-m}a$$

Označme $\mathbf{N}$ kategorii indukovanou uspořádanou množinou přirozených čísel. Objekty této kategorii jsou přirozená čísla $1, 2, \dots$ a morfismy uspořádané dvojice přirozených čísel. Uvažme diagram $F: \mathbf{N} \rightarrow \mathbf{Ab}$ daný předpisy

- $F(n) = \mathbb{Z}_{p^n}$ pro každé přirozené číslo;
- $F(m \leq n) = f_{m,n}$ pro každou uspořádanou dvojici $m \leq n$ přirozených čísel.

Bud' $A = \bigoplus_{i \in \mathbb{N}} A_i$, kde $A_i = \langle a_i \rangle$ je nekonečná cyklická grupa generovaná prvkem a_i pro každé $i \in \mathbb{N}$. Položme $a_0 = 0$ a označme B podgrupu grupy A generovanou množinou $\{p \cdot a_i - a_{i-1} \mid i \in \mathbb{N}\}$. Položme $L = A/B$ a pro $n \in \mathbb{N}$ definujme zobrazení

$$f_n: \mathbb{Z}_{p^n} \rightarrow L$$
$$x \mapsto x \cdot a_n.$$

Ukažte, že f_n jsou dobře definované homomorfismy, že to jsou vnoření, a že $\langle L \mid f_n; n \in \mathbb{N} \rangle$ tvoří limitu diagramu F .

Úloha 4.4. *Označme L_n obraz vnoření f_n . Ukažte, že*

1. řád každého prvku grupy L je mocninou prvočísla p ;
2. $L_n = \{x \in L \mid \text{řád prvku } x \text{ je nejvýše } p^n\}$;
3. $\{0\} \subsetneq L_1 \subsetneq L_2 \subsetneq \dots$, a že L_n jsou jediné vlastní netriviální podgrupy L ;
4. $L \simeq L/L_n$ pro každé $n \in \mathbb{N}$, tj. grupa L je izomorfní každému svému faktorů.

Úloha 4.5. Ukažte, že rovnice $a = n \cdot x$ s neznámou x má v grupě L řešení pro každé nenulové celé číslo n .

Úloha 4.6. Uvažme „pull-back“ $\langle A \times_C B \mid \delta, \gamma \rangle$ diagramu $B \xrightarrow{\beta} C \xleftarrow{\alpha} A$ znázorněný následujícím diagramem:

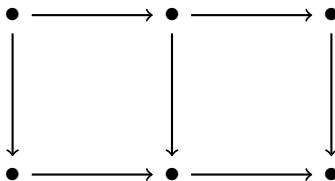
$$\begin{array}{ccc} A \times_C B & \xrightarrow{\gamma} & A \\ \delta \downarrow & & \downarrow \alpha \\ B & \xrightarrow{\beta} & C \end{array}$$

Ukažte, že je-li β monomorfismus, je také γ monomorfismus.

Úloha 4.7. Ukažte, že ekvalizér morfismů $f, g: B \rightarrow A$ lze sestavit pomocí „pull-backu“ diagramu

$$\begin{array}{ccc} & B & \\ & \downarrow \langle 1_B, f \rangle & \\ B & \xrightarrow{\langle 1_B, g \rangle} & B \times A \end{array}$$

Úloha 4.8. Uvažme komutativní diagram

Ukažte, že

1. jsou-li „pull-backy“ oba vnitřní čtverce, je „pull-back“ také vnější obdélník;
2. jsou-li vnější obdélník a pravý vnitřní čtverec „pull-backy“, je „pull-back“ také levý čtverec.